

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ГЛУХІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ОЛЕКСАНДРА ДОВЖЕНКА

INDEX COPERNICUS
INTERNATIONAL

ICV: 72.45

ISSN 2410-0897

DOI: 10.31376/2410-0897-2024-2-55-10-201

ВІСНИК

ГЛУХІВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО
ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ОЛЕКСАНДРА ДОВЖЕНКА

Наукове видання

BULLETIN

OF OLEKSANDR DOVZHENKO HLUKHIV
NATIONAL PEDAGOGICAL UNIVERSITY

Scientific publication

СЕРІЯ: ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ
SERIES: PEDAGOGICAL SCIENCES

Випуск 2 (55), 2024

Issue 2 (55), 2024

Збірник наукових праць, заснований у листопаді 2002 року
(виходить три рази на рік)

Collection of scientific papers, founded in November 2002
(published three times a year)

Глухів – 2024

Ідентифікатор медіа в реєстрі суб'єктів у сфері медіареєстрантів R30-01986

**ВІСНИК
ГЛУХІВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ОЛЕКСАНДРА ДОВЖЕНКА**

Наукове видання

Збірник наукових праць

СЕРІЯ: ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ

Збірник наукових праць, заснований у листопаді 2002 року
(виходить три рази на рік)

**BULLETIN
OF OLEKSANDR DOVZHENKO HLUKHIV
NATIONAL PEDAGOGICAL UNIVERSITY**

Scientific publication

Collection of research papers

SERIES: PEDAGOGICAL SCIENCES

Collection of scientific papers, founded in November 2002
(published three times a year)

Збірник належить до Переліку наукових фахових видань України категорії «Б», у яких можуть публікуватися результати досліджень здобувачів наукових ступенів доктора філософії і доктора наук за педагогічними спеціальностями 011, 012, 013, 014, 015 на підставі наказу Міністерства освіти і науки України від 26.11.2020 № 1471.

The journal is included in the «List of scholarly professional editions of Ukraine» of category «B» in which the results of the theses for obtaining the scientific degrees of Ph.D and Doctor of Sciences in Pedagogy may be published results of specialties 011, 012, 013, 014, 015 can be published on the basis of the Decree of the Ministry of Education and Science of Ukraine of November 26, 2020 No 1471.

Індексується в наукометричних базах:

Index Copernicus, PUBLONS, CrossRef, Open Researcher and Contributor ID (ORCID), WorldCat, InfoBaseIndex, «Polska Bibliografia Naukowa» (PBN), Google Scholar, Академічній базі даних ResearchBib, Науковій періодиці України.

Випуск 2 (55), 2024

Issue 2 (55), 2024

Рекомендовано до друку та поширення через інтернет на основі рішення вченої ради Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка (протокол № 1 від 28 серпня 2024 року).

Recommended for publication by the Academic Council of Oleksandr Dovzhenko Hlukhiv National Pedagogical University (proceedings № 1 from August 28, 2024).

Сайт видання: <http://visn-ped.gnpu.edu.ua>

Адреса редакції: ГЛУХІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ОЛЕКСАНДРА ДОВЖЕНКА, вул. Київська, 24, м. Глухів, Сумська область, 41400

E-mail: visnukgnpu@gnpu.edu.ua

тел/факс (05444) 2-34-74

Editorial office address: OLEKSANDR DOVZHENKO HLUKHIV NATIONAL PEDAGOGICAL UNIVERSITY, Kyivska Str., 24, Hlukhiv, Sumy Region, 41400

E-mail: visnukgnpu@gnpu.edu.ua

tel. / fax (05444) 2-34-74

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:**EDITORIAL BOARD:**

ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР: ЛУЦЕНКО ГРИГОРІЙ ВАСИЛЬОВИЧ, доктор педагогічних наук, професор (Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка, Україна)	EDITOR-IN-CHIEF: HRYHORII LUTSENKO, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Oleksandr Dovzhenko Hlukhiv National Pedagogical University, Ukraine)
ЗАСТУПНИК ГОЛОВНОГО РЕДАКТОРА: ЗАГОРОДНЯ ЛЮДМИЛА ПЕТРІВНА, доктор педагогічних наук, професор (Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка, Україна)	DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF LIUDMYLA ZAHORODNIA, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Oleksandr Dovzhenko Hlukhiv National Pedagogical University, Ukraine)
Відповідальний секретар: ХОЛЯВКО ІРИНА ВІКТОРІВНА, кандидат філологічних наук, доцент (Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка, Україна)	Executive Secretary: IRYNA KHOLIAVKO, Candidate of Philological Sciences, Associate Professor (Oleksandr Dovzhenko Hlukhiv National Pedagogical University, Ukraine)
ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ: БАЗИЛЬ ЛЮДМИЛА ОЛЕКСАНДРІВНА, доктор педагогічних наук, доцент (Інститут професійної освіти Національної академії педагогічних наук України, Україна)	MEMBERS OF THE EDITORIAL BOARD: LIUDMYLA BAZYL, Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor (Institute of vocational education and training of the National academy of educational sciences of Ukraine, Ukraine)
БУТЕНКО ГАЛИНА ОЛЕКСАНДРІВНА, кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент (Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка, Україна)	HALYNA BUTENKO, Candidate of Science of Physical Education and Sport, Associate Professor (Oleksandr Dovzhenko Hlukhiv National Pedagogical University, Ukraine)
ГОЛЮК ОКСАНА АНАТОЛІВНА, кандидат педагогічних наук, доцент (Маріупольський державний університет, Україна)	OKSANA HOLIUK, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (Mariupol State University, Ukraine)
КОВАЛЬЧУК АНДРІЙ АНДРІЙОВИЧ, кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент (Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, Україна)	ANDRII KOVALCHUK, Candidate of Science of Physical Education and Sport, Associate Professor (Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University, Ukraine)
КУГАЙ НАТАЛІЯ ВАСИЛІВНА, доктор педагогічних наук, доцент (Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка, Україна)	NATALIIA KUHAI, Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor (Oleksandr Dovzhenko Hlukhiv National Pedagogical University, Ukraine)
КУЗЬМІНСЬКИЙ АНАТОЛІЙ ІВАНОВИЧ, доктор педагогічних наук, професор (Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка, Україна)	ANATOLI KUZMINSKIY, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Oleksandr Dovzhenko Hlukhiv National Pedagogical University, Ukraine)
КУРОК ВІРА ПАНАСІВНА, доктор педагогічних наук, професор (Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка, Україна)	VIRA KUROK, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Oleksandr Dovzhenko Hlukhiv National Pedagogical University, Ukraine)
ЛОДАТКО ЄВГЕН ОЛЕКСАНДРОВИЧ, доктор педагогічних наук, професор (Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького, Україна)	YEVHEN LODATKO, Doctor of Pedagogical Science, Professor (Bohdan Khmelnytsky National University of Cherkasy, Ukraine)
ЛУЦЕНКО ГАЛИНА ВАСИЛІВНА, доктор педагогічних наук, доцент (Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького, Україна)	HALYNA LUTSENKO, Doctor of Pedagogical Science, Associate Professor (Bohdan Khmelnytsky National University of Cherkasy, Ukraine)
ЯЛАНСЬКА СВИТЛАНА ПАВЛІВНА, доктор психологічних наук, кандидат педагогічних наук, професор (Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка», Україна)	SVITLANA YALANSKA, Doctor of Psychological Sciences, Candidate of Pedagogical Sciences, Professor (National University «Yuri Kondratyuk Poltava Polytechnic», Ukraine)
ERAY EGMİR, Assistant Professor, Education Faculty-Department of Curriculum and Instruction (Afyon Kocatepe University, Turkey / Afyon Kocajetene, Туреччина)	ERAY EGMİR, Doctor of Philosophy, Assistant Professor, Education Faculty-Department of Curriculum and Instruction (Afyon Kocatepe University, Turkey)
ÜMIT YILDIZ, Assoc. Prof. Dr., Faculty of Education, (Akdeniz University, Antalya, Turkey, / Університет Акденіз, Туреччина)	ÜMIT YILDIZ, Doctor of Philosophy, Associate Professor, Dr., Faculty of Education, (Akdeniz University, Antalya, Turkey)

ЗМІСТ

Розділ 1

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ВИЩОЇ ШКОЛИ

Курок В. П., Коротич А. В. СУЧАСНИЙ СТАН ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ ДО ІННОВАЦІЙНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ОСВІТНІЙ ТЕОРІЇ	10
Герлянд Т. М., Каленський А. А. ГОТОВНІСТЬ ВИКЛАДАЧІВ ДО РОЗРОБЛЕННЯ ТА ЗАСТОСУВАННЯ ЕКООРІЄНТОВАНИХ ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ: ФОРМУВАЛЬНИЙ ЕТАП ЕКСПЕРИМЕНТУ	20
Листопад О. А., Мардарова І. К., Листопад Н. Л. ФОРМУВАННЯ МОРАЛЬНИХ ЦІННОСТЕЙ У ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ДЛЯ ПРОФІЛАКТИКИ АКАДЕМІЧНОЇ НЕДОБРОЧЕСНОСТІ	26
Лазарєва Т. А., Цихановська І. В., Глушенко Л. В. ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ФОРМУВАННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ДІЯЛЬНИСНИХ ЯКОСТЕЙ ЗІ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖЕННЯ В МАЙБУТНІХ ІНЖЕНЕРІВ-ТЕХНОЛОГІВ ХАРЧОВОЇ ГАЛУЗІ.....	39
Базильчук В. Б., Базильчук О. В., Цісар В. В. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ РОЗВИТКУ РУХОВОЇ АКТИВНОСТІ СТУДЕНТІВ В ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ УНІВЕРСИТЕТУ	47
Гриньов Р. С. ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ІНТЕГРАЦІЇ ФУНДАМЕНТАЛЬНОЇ ТА ФАХОВОЇ ПІДГОТОВОК МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИКИ ПІД ЧАС ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ	52
Канівець І. М., Горда Т. М., Антонєць А. В. ЛОГІКО-СЕМАНТИЧНА МОДЕЛЬ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ В ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ФІЗИКО-МАТЕМАТИЧНИХ ДИСЦИПЛІН.....	60
Романюк В. Л. РЕЗУЛЬТАТИ ВПРОВАДЖЕННЯ МОДЕЛІ ФОРМУВАННЯ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ	69
Гуданич Н. М. МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ В ДОСЛІДЖЕННІ РОЗВИТКУ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ІНІЦІАТИВНОСТІ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ЗАСОБАМИ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ.....	79
Малик В. М. СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ НА НЕМОВНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЯХ	90
Курбатов А. А. СУТНІСТЬ ТА СТРУКТУРА ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ОФЦЕРІВ НГУ ДО ВЕДЕННЯ БОЙОВИХ ДІЙ	101
Натєса Д. М. СПЕЦИФІКА ПРАВОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ ЗАКЛАДІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ БУДІВЕЛЬНОЇ ГАЛУЗІ	110
Саяук М. ЦІННІСНИЙ ПІДХІД У МАГІСТЕРСЬКІЙ ПРОГРАМІ З ОСВІТНЬОГО ЛІДЕРСТВА «RENTA-NOVA» (НІДЕРЛАНДИ).....	117
Туманова Ю. В. СУТНІСТЬ ТА СТРУКТУРА ІНФОРМАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ БАКАЛАВРІВ ГАЛУЗЕВОГО МАШИНОБУДУВАННЯ.....	125

Розділ 2

ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ

Гнезділова К. М., Зенченко Т. Ф. РЕАЛІЗАЦІЯ ІНТЕГРАЦІЇ ГАЛУЗЕЙ У ПОЧАТКОВІЙ ОСВІТІ ЯК СКЛАДНИК ЇЇ ЯКОСТІ.....	131
Кухарчук І. О., Лучкіна-Загородня Л. В. ФОРМУВАННЯ ОРФОГРАФІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ.....	141
Литвинов А. С., Непомняща Г. І. РОЗВИТОК КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ НА УРОКАХ ІНФОРМАТИКИ.....	147
Михалюк І. М., Михалюк А. М. ПРОЄКТНЕ НАВЧАННЯ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ДОСЛІДНИЦЬКИХ НАВИЧОК ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ.....	154
Толмачов В. С., Михайловський Д. А. РОЛЬ ПРОГРАМУВАННЯ ТА РОБОТОТЕХНІКИ В РОЗВИТКУ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ УЧНІВ.....	162
Бурдун В. В. ФОРМУВАННЯ ПІДПРИЄМЛИВОСТІ В УЧНІВ ЗЗСО В СУЧАСНИХ ШКІЛЬНИХ КОВОРКІНГАХ.....	169
Тінькова Д. С. ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ УРОКІВ ІНФОРМАТИКИ В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ.....	177
Селікова Я. С. ДЕФІНІТИВНИЙ АНАЛІЗ БАЗОВИХ ПОНЯТЬ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕМОЦІЙНОЇ ГРАМОТНОСТІ СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ.....	184

Розділ 3

ІСТОРІЯ РОЗВИТКУ ПЕДАГОГІЧНОЇ ТЕОРІЇ ТА ОСВІТНЬОЇ ПРАКТИКИ

Луценко О. А. СТАНОВЛЕННЯ ПЕДАГОГІЧНОГО ПРОЦЕСУ НА КАФЕДРАХ ФАРМАКОЛОГІЇ В
МЕДИЧНИХ ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ (ПОЧАТОК ХХ ст. – 1940 рр.)..... 193

CONTENTS

CHAPTER 1

ACTUAL ISSUES OF THE HIGHER EDUCATION

Kurok V., Korotych A. CURRENT STATE OF TRAINING OF FUTURE TEACHERS PROFESSIONAL TRAINING FOR INNOVATIVE PEDAGOGICAL ACTIVITIES IN EDUCATIONAL THEORY.....	10
Herliand T., Kalenskyi A. READINESS OF TEACHERS FOR THE DEVELOPMENT AND APPLICATION OF ECO-ORIENTED PEDAGOGICAL TECHNOLOGIES: THE FORMAL STAGE EXPERIMENT	20
Lystopad O., Mardarova I., Lystopad N. FORMATION OF MORAL VALUES AMONG STUDENTS TO PREVENT ACADEMIC DISHONESTY	26
Lazarieva T., Tsykhanovska I., Hlushchenko L. EXPERIMENTAL STUDY OF THE FORMATION OF ORGANIZATIONAL QUALITIES OF HEALTH-SAVING FOR FUTURE FOOD PROCESSING ENGINEERS.....	39
Bazylchuk V., Bazylchuk O., Tsisar V. INNOVATIVE TECHNOLOGIES FOR THE DEVELOPMENT OF THE MOTOR ACTIVITY OF STUDENTS IN THE EDUCATIONAL ENVIRONMENT OF THE UNIVERSITY.....	47
Grynyov R. PEDAGOGICAL CONDITIONS OF INTEGRATION OF FUNDAMENTAL AND PROFESSIONAL TRAINING OF FUTURE PHYSICS TEACHERS DURING DISTANCE EDUCATION	52
Kanivets I., Horda T., Antonets A. LOGICAL AND SEMANTIC MODEL OF INDEPENDENT WORK OF HIGHER EDUCATION STUDENTS IN THE PROCESS OF STUDYING PHYSICAL AND MATHEMATICAL DISCIPLINES	60
Romaniuk V. RESULTS OF THE MODEL IMPLEMENTATION OF SOCIO-CULTURAL COMPETENCE FORMATION OF FUTURE ENGLISH TEACHERS.....	69
Hudanych N. METHODOLOGICAL APPROACHES IN THE STUDY OF THE DEVELOPMENT OF COGNITIVE INITIATIVE OF FUTURE TEACHERS OF PRESCHOOL EDUCATION INSTITUTIONS BY MEANS OF INFORMATION AND COMMUNICATION TECHNOLOGIES.....	79
Malyk V. MODERN TECHNOLOGIES OF TEACHING FOREIGN LANGUAGES IN NON- LINGUISTIC SPECIALTIES	90
Kurbatov A. THE ESSENCE AND STRUCTURE OF FORMING THE READINESS OF FUTURE NGU OFFICERS FOR COMBAT OPERATIONS.....	101
Natesa D. SPECIFICS OF LEGAL COMPETENCE OF PROFESSIONAL TRAINING TEACHERS IN PROFESSIONAL EDUCATIONAL INSTITUTIONS OF CONSTRUCTION INDUSTRY	110
Saiuk M. VALUE-BASED APPROACH IN THE PENTA-NOVA MASTER'S PROGRAM IN EDUCATIONAL LEADERSHIP (THE NETHERLANDS)	117
Tumanova Yu. ESSENCE AND STRUCTURE OF INFORMATION CULTURE FOR FUTURE BACHELORS IN INDUSTRIAL ENGINEERING.....	125

CHAPTER 2

THEORY AND PRACTICE OF EDUCATION

Hnezdilova K., Zenchenko T. IMPLEMENTATION OF THE INTEGRATION OF INDUSTRIES IN PRIMARY EDUCATION AS A COMPONENT OF ITS QUALITY.....	131
Kukharchuk I., Luchkina-Zahorodnia L. FORMATION OF ORTHOGRAPHIC COMPETENCE OF EDUCATION APPLICANTS.....	141
Lytvynov A., Nepomniashcha H. DEVELOPMENT OF CRITICAL THINKING OF JUNIOR SCHOOLCHILDREN IN COMPUTER SCIENCE LESSONS.....	147
Mykhaliuk I., Mykhaliuk A. PROJECT-BASED LEARNING AS A MEANS OF DEVELOPING STUDENTS' RESEARCH SKILLS.....	154
Tolmachov V., Mykhailovskyi D. THE ROLE OF PROGRAMMING AND ROBOTICS IN THE DEVELOPMENT OF STUDENTS' CRITICAL THINKING.....	162
Burdun V. FORMATION OF ENTREPRENEURSHIP AMONG SCHOOL STUDENTS IN MODERN SCHOOL COWORKING SPACES.....	169
Tinkova D. FEATURES OF CONDUCTING INFORMATICS LESSONS IN INCLUSIVE EDUCATION.....	177
Selikova Ia. DEFINITIONAL ANALYSIS OF THE RESEARCHING BASIC CONCEPTS OF THE PROBLEMS OF FORMING SENIOR PRESCHOOLERS ' SOCIAL-EMOTIONAL LITERACY.....	184

CHAPTER 3

HISTORY OF DEVELOPMENT OF PEDAGOGICAL THEORY AND EDUCATIONAL PRACTICE

Lutsenko O. ESTABLISHMENT OF THE PEDAGOGICAL PROCESS AT THE PHARMACOLOGY DEPARTMENTS IN MEDICAL INSTITUTIONS OF HIGHER EDUCATION OF UKRAINE (early XX – 1940)	193
--	-----

14. Konverskyi, A. Ye. (2010). *Osnovy metodolohii ta orhanizatsii naukovykh doslidzhen* [Fundamentals of methodology and organization of scientific research]. Kyiv: Tsentr uchbovoi literatury. [in Ukrainian].

15. Sych, T. V. (2016). *Metodolohichni pidkhody do analizu rozvytku metodolohii doslidzhenia problem upravlinnia osvitoiu v istorii vitchyznianoї pedahohichnoi nauky*. [Methodological approaches to the analysis of the development of the methodology of researching the problems of education management in the history of national pedagogical science]. *Education a New Dimension. Pedagogy and Psychologie*, 79, 92–95. [in Ukrainian].

16. Zhang Lei (2014). *Vytoky usvidomlennia pianistamy piznavalnoi initsiatyvy yak navchalnoi katehorii v ukrainskii filosofii* [Origin of pianists' understanding cognitive initiative as training category in ukrainian philosophy]. *Nauka i osvita: naukovo-praktychnyy zhurnal – Science and education: scientific and practical journal*, 184–187. [in Ukrainian].

Отримано редакцією 17.06.2024 р.

УДК 378.147.091.33:811.11

DOI: 10.31376/2410-0897-2024-2-55-90-100

СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ НА НЕМОВНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЯХ

Малик Валентина Миколаївна

викладач іноземних мов кафедри української та іноземних мов

Вінницький національний аграрний університет

e-mail: valentyna51malyk@gmail.com

ORCID ID: 0000-0002-3291-4347

З урахуванням процесів глобалізації, які характеризуються інтеграцією світових стандартів та суттєвими змінами у всіх сферах суспільного добробуту (економіці, політиці, культурі, праві та освіті) у статті розглянуто сучасні технології навчання іноземних мов у закладах вищої освіти на немовних спеціальностях. Зазначено, що ефективність засвоєння іноземної мови студентами немовних спеціальностей потребує наявності таких основних компонентів спілкування: інтерактивного, комунікативного та перцептивного. Доведено, що використання інтерактивних форм навчання під час вивчення іноземних мов студентами немовних спеціальностей буде ефективним лише в тому випадку, якщо зміст навчального процесу матиме практичне значення в майбутній професійній діяльності здобувачів.

Ключові слова: освітній простір, SMART-освіта, іноземна мова, іншомовна комунікативна культура, творче мислення, інтерактивне навчання, студенти немовних спеціальностей.

Постановка проблеми. Швидкий розвиток сучасного суспільства та зміни в освітньому середовищі вимагають від студентів швидкого вивчення та розуміння навчального матеріалу, особливо мови, що є інструментом засвоєння інформації. Ураховуючи сучасні виклики, під час навчання необхідно використовувати методи та технології, які дозволяють виявити творчі здібності студентів, відкрити для себе оригінальні ідеї, а також полегшити та диверсифікувати вивчення іноземної мови на немовних факультетах закладів вищої освіти.

Зокрема, використання інтерактивних технологій під час навчання іноземних мов створюють необхідні передумови як розвитку мовної компетентності студентів, так і формування навичок колективного та індивідуального прийняття рішень у проблемних ситуаціях. Отже, запорукою успішного навчання іноземної мови, безумовно, вважається активне застосування інтерактивних методів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Зважаючи на постійні зміни в освітньому процесі, спричинені як глобалізаційними процесами так і розвитком ІКТ, без яких неможливо уявити навчальний процес, вітчизняні та закордонні науковці вивчають способи використання інформаційних технологій у сучасному освітньому просторі. Крім того, короткий огляд інтерактивних методів навчання іноземної мови представлений у роботі Годованець Н. та Леган В. [9]. Методика навчання англійської мови за професійним спрямуванням студентів нефілологічних спеціальностей наведена у посібнику Р. Гришкової [10]. Використання смарт-технологій у навчанні іноземних мов студентів немовних спеціальностей проаналізовано Г. Довгополова та А. Решитько [12]. Проблему забезпечення якості вищої освіти як важливої умови інноваційного розвитку держави і суспільства було висвітлено у науковій роботі Ніколаєнко С. [22]. Аналіз інтерактивних методів навчання іноземних мов студентів немовних спеціальностей представлено в дослідженні Л. Онучак [23] та ін., проте специфіка навчання іноземних мов із застосуванням ІКТ вимагає подальших досліджень, що і зумовило вибір теми статті.

Формулювання мети статті. Метою статті є дослідження специфіки використання сучасних технологій навчання іноземних мов при роботі зі студентами немовних спеціальностей ЗВО.

Виклад основного матеріалу. При аналізі сучасного стану суспільства стає очевидним той факт, що глобалізація стає основним чинником та актуальною проблемою його розвитку. Процес інтеграції України у світову спільноту потребує перегляду традиційних поглядів у сфері освіти та, відповідно,

виникає необхідність зміни підходів до підготовки фахівців у різних галузях [1–4]. Ключова роль у формуванні та становленні особистості, здатної досягти успіху в умовах високої конкуренції та динамічних змін, належить компетентності та рівню володіння фахівцями іноземною мовою [23].

Володіння іноземною мовою професійного спрямування є обов'язковою вимогою випускника закладу вищої освіти. У головних положеннях щодо розвитку вищої освіти в Україні у Законах України «Про вищу освіту» [14], «Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки», Державній національній програмі «Освіта» зазначено: «Сучасний фахівець в будь-якій галузі повинен володіти навичками використання інформаційних та комунікаційних технологій у професійному контексті» [22].

Варто зазначити, що вивчення іноземної мови професійного спрямування відрізняється від багатьох інших навчальних дисциплін тим, що потребує практичних навичок та відпрацьованих теоретичних знань [20]. Це стосується як апаратного та програмного забезпечення, так і методів навчання, які використовуються у процесі навчання студентів у вищій школі.

При набутті нових навичок, нової «грамотності» (технічної, духовної, критичної, лінгвістичної та культурної) важливу роль відіграє використання ІКТ при викладанні певної мови [32, с. 23], адже мультимедійні освітні комплекси займають одне з головних місць щодо будь-якого предмета, особливо іноземної мови. Їх відрізняє те, що вони являють собою систематизовану навчальну інформацію у вигляді лекцій, практичних та лабораторних занять з різним типом змісту, мультимедійних презентацій, тематичних ілюстрацій, інтерактивних тестів та ігор, аудіосупроводу тощо. Форма подання навчального матеріалу здатна стимулювати інтерес та мотивацію студента, створити штучне середовище країни, мова якої вивчається [21; 26].

Інтерактивне навчання – навчання, специфіка якого полягає в зануренні того, хто навчається в процес комунікації. Ефективність засвоєння іноземної мови студентами немовних спеціальностей потребує наявності трьох основних компонентів спілкування, а саме: інтерактивного (організація взаємодії в групі студентів при роботі над проектом або завданням), комунікативного (передача та утримання вербальної та невербальної інформації у групі) та перцептивного (сприйняття та розуміння студентами один одного) [29]. Зазначені компоненти за своєю структурою визначають кінцевий результат, стимулюють процес навчання, а також викликають навчально-дослідницький інтерес і зміцнюють комунікативні навички студентів [23].

За допомогою інтерактивних технологій навчання іноземної мови здійснюється активна взаємодія студентів під час навчання. Вони дозволяють на основі залучення кожного учасника проекту здобути нові знання та організувати колективну діяльність учасників навчального процесу - від індивідуальної взаємодії двох-трьох осіб один з одним (малих груп) до широкого співробітництва великої кількості студентів (великі групи чи поділ обов'язків між групами) [25]. Останнє є однією із основних переваг інтерактивних методів порівняно з традиційними методами [23].

Використання ресурсів та інтерактивних технологій в освітньому процесі сприяє вдосконаленню та поглибленню знань, імітації колективної та індивідуальної професійної діяльності студентів. Зазначимо, що такі підходи сприяють розвитку творчих зусиль, формують самостійність студентів у вирішенні проблемних ситуацій, сприяють розвитку позитивних сторін майбутнього спеціаліста (професійних, організаторських навичок та умінь, комунікативних, управлінських здібностей) [36], що особливо актуально для студентів немовних спеціальностей.

Однак наявність нових технологій не змінює поняття «культура навчання», вони надають можливості для її трансформації та сприяють отриманню відповідей на такі питання: чи досягнуто бажаних результатів, чи можливо змінити «культуру викладання», а залежать відповіді безпосередньо від ставлення викладачів до нових технологій та відповідних концепцій використання і організації освітньої діяльності [12].

Основні причини використання SMART-технологій під час навчання іноземних мов у процесі навчання студентів у закладах вищої освіти:

- перебування в автентичному мовному середовищі;
- доступ до широких джерел інформації та особистих мовних можливостей;
- можливість спілкування із зовнішнім світом;
- індивідуальний підхід до навчання;
- розвиток здатності студентів працювати самостійно;
- більша різноманітність освітнього контенту;
- нові умови для самоосвіти та створення аудіовізуальних освітніх треків;
- викладачі та студенти можуть впливати на вибір освітнього контенту;
- усунення властивих традиційному методу обмежень, виведення освіти та навчання за межі

аудиторії;

– полегшення спілкування студентів один з одним та з викладачем за допомогою ІКТ [35, с. 45–47].

Активне використання матеріалів, розміщених на відкритих ресурсах, створює нову мотивацію до знань, які, у свою чергу, стають доступними більшій кількості людей. Максимальна доступність знань є основною характеристикою нової стратегії розвитку розумної освіти – SMART-освіти. Smart Education – це гнучке інтерактивне середовище навчання, яке використовує безкоштовний доступ до контенту з усього світу. Смарт-освіта створює умови для високого рівня освітніх досягнень, що відповідає можливостям і потребам сучасного світу, дозволяє студентам адаптуватися до середовища, яке швидко змінюється. Це система навчання орієнтована на студентів, що переходить від уніфікованого навчання до індивідуального навчання, від стандартних знань до різнобічних, покращуючи таким чином творче мислення.

SMART-освіта сприяє розвитку онлайн-спільнот, соціальних мереж, де викладачі можуть ділитися освітнім контентом. SMART-освіта дозволяє перейти від пасивного контенту до активного, інтерактивного, онлайн-контенту, дозволяє створити умови для синхронізованого подання знань, яке забезпечує якість знань, що задовольняє студентів. Концепція інтелектуальної освіти потребує створення нових освітніх курсів, які є медійними, актуальними, мотивуючими для студентів, гнучкими, інтегрованими, що постійно оновлюються [33].

Різні медіа та інтелектуальні технології, такі як вебінари, блоги та соціальні мережі, використовуються для оптимізації викладання іноземної мови у процесі навчання у ЗВО.

Технологічні гаджети є найпростішим способом отримання інформації та посіли своє місце серед найпоширеніших навчальних матеріалів у сучасних закладах вищої освіти. Там, де ми колись використовували проектори, відео, телевізори та радіо у сфері освіти, їх, безперечно, замінили комп'ютери, проектори та інтелектуальні дошки. SMART-дошки визначаються як інструмент навчання, що дозволяє викладачам та студентам використовувати свої знання і навички, повторювати, взаємодіяти зі знаннями та реагувати на інструкції. Компонентами системи смарт-освіти є комп'ютер, проектор та панель з активною поверхнею, яка виконує роль дошки. Смарт-карта та проектор, підключені до комп'ютера, використовуються з програмним забезпеченням для смарт-карток. Це програмне забезпечення дозволяє використовувати під час занять безліч готових зображень, формул та карт [33]. Смарт-дошки пропонують безліч можливостей, таких як презентації, перегляд відео та графіки, а також можливість відновити те, що раніше вже відтворювалось на дошці [37].

На основі аналізу інтерактивних методів навчання іноземної мови студентів-нефілологів [9] було визначено, що побудова освітнього процесу має бути орієнтована на:

1) розвиток адекватного рівня мислення, підкріпленого можливістю самостійного вираження власної думки, розвитком творчих відносин, розвитком правильно поставленої мови, підготовкою студентів до самостійного розуміння матеріалу, систематичне поповнення словникового запасу, а також залучення до проведення занять іноземних носіїв;

2) розвиток у студентів умінь відстоювати власну позицію, із застосуванням лідерських якостей та аргументації із застосуванням іноземної мови професійного спрямування, створення дискусійних ситуацій, розгляд думок у формі дебатів; отримання корисної практики вирішення актуальних проблемних ситуацій у групах студентів з урахуванням специфіки спеціальності з застосуванням інтерактивних технологій, такий підхід активно стимулює розумову діяльність, спрямовану на подолання суперечностей та нерозуміння серед студентів;

3) у студентів розвивається критичне ставлення до себе, а також здатність виявляти власні помилки та самостійно підвищувати рівень знання іноземних мов відповідно до професійних потреб; вдосконалення вміння порівнювати поняття та абстрактні явища [23].

Варто зазначити, що використання інтерактивних форм навчання під час вивчення іноземних мов студентами немовних спеціальностей буде ефективним, якщо зміст навчального процесу матиме практичне значення у майбутній професійній діяльності здобувачів [13; 16]. Зокрема, викладачеві доцільно враховувати рівень володіння студентами іноземною мовою, а також рівень їхніх комунікативних навичок. За цими двома критеріями, по можливості, доцільно розподілити студентів на дві групи: вищий рівень володіння мовою та початковий.

До найчастіше використовуваних інтерактивних методів навчання належать евристичні бесіди, презентації, рольові ігри, мозковий штурм, конкурси з практичними завданнями та їх подальшим обговоренням, дискусії, складання бізнес-планів, проектів, а також організація творчих заходів із залученням англомовних фахівців [23].

Ситуативні та тематичні засоби навчання іноземної мови забезпечують наявність спеціально сформованих комунікативних ситуацій, які моделюватимуть обставини, за яких студенти є активними учасниками [5]. До дискусійних методів вивчення мови можна віднести суперечки, форуми, дискусії,

дебати та мозкові штурми.

Найбільш ефективним для засвоєння іншомовного матеріалу під час навчання на немовних факультетах полягає у використанні методу проєктів, методу «мозкового штурму», методу Case Study, а також методу ділової рольової гри [23].

Варто звернути увагу на те, що гра є найбільш доступним видом діяльності для студентів, адже її легко відтворити в аудиторії чи онлайн-платформах, оскільки це ефективний спосіб застосувати отримані знання. У ході гри яскраво проявляються особливості мислення та уяви студентів, їх емоційність, активність та потреба у спілкуванні. Кожна гра має свої особливості, але у кожній версії вони індивідуальні для кожного гравця. У психології гра традиційно розглядається як метод діяльності в умовних ситуаціях, спрямований на відновлення та засвоєння студентами колективного досвіду, зафіксованого соціально-встановленими методами ведення ігрових дій [17].

Звернемо увагу на те, що у процесі гри студенти немовних факультетів мають змогу вирішувати різні проблемні ситуації, які сприяють використанню іноземної мови не лише для повсякденного спілкування, а й для майбутньої професійної діяльності. Завдяки досвіду мовної діяльності такі методи допомагають досягти основної мети курсу іноземної мови -освоєння іншомовної комунікативної діяльності, а також формування у студентів професійної іншомовної комунікативної компетентності [18].

Наступним видом інтерактивної діяльності щодо підвищення ефективності вивчення іноземної мови є дискусія [5]. Це цілеспрямований та структурований обмін думками, висловлюваннями з метою з'ясування істини чи формування в студентів певної точки зору. Важливо відзначити, що дискусія ведеться між студентами, викладач лише спостерігає за ходом дискусії та спрямовує її, тобто дискусія стає потужним засобом самовираження самих студентів. Зміст може змінюватись в залежності від ситуації та суттєвих аргументів. Вміння сперечатися -це кінцевий результат, досвід, який студенти набувають у ході дискусії іноземною мовою [23].

Однією з найбільш активних дискусійних форм практичного та лекційного заняття є «мозковий штурм» (Brainstorm), що містить загальне рішення поставлених студентами завдань. Мета використання такої гри -забезпечити генерацію у студентів ідей неординарного вирішення певної проблеми. Зміст даного прийому полягає в тому, що всі студенти по черзі висловлюють свої думки, навіть схожі, з питання, що обговорюється. Важливо обговорити правило, згідно з яким власна думка студентів не критикується з боку інших учасників і не обговорюється доти, доки всі студенти не висловлять своєї думки.

Таким чином, методика інтерактивного мозкового штурму використовується на етапі мотивації студентів для розвитку їх творчих здібностей та вміння висловлювати свою думку. Рекомендується використовувати цей метод на початку вивчення тієї чи іншої теми. Для засвоєння матеріалу, будь то ситуація або лише ключові категорії у межах конкретної теми. Основне завдання студентів -вирішити задану ситуацію, тобто розробити варіанти її вирішення та порівняти свої результати з інформацією, наданою викладачем.

Ефективним у вивченні іноземних мов серед студентів нефілологічних спеціальностей є також метод проєктів, який передбачає індивідуальну чи групову діяльність студентів, що забезпечує гарантоване досягнення визначеного результату.

Студентські проєкти повинні містити такі загальні характеристики:

- використання іноземної мови у ситуаціях спілкування, наближених до реальних випадків відповідно до спеціальності;
- мотивація студентів до самостійної роботи;
- пошук та вибір теми проєкту здійснюється з урахуванням найцікавіших для студентів проблем у сфері освоєння професійної лексики;
- студенти задіяні у пошуку мовного матеріалу по темі проєкту;
- формування навичок презентації кінцевого результату [8].

Слід звернути увагу на те, що метод проєкту повинен забезпечити поєднання засобів та навчально-пізнавальних дій претендентів на вищу освіту, що дозволяють вирішити професійне завдання в результаті самостійних пізнавальних дій та враховувати рівень подання отриманих результатів у вигляді конкретного продукту при реалізації проєкту.

У свою чергу, метод проєктів як педагогічна технологія є сукупністю дослідницьких, проблемних, пошукових методів, що мають бути творчими за своєю суттю [23].

Водночас варто відзначити, що поява широкого спектра педагогічних технологій навчання викликала невизначеність їхнього місця та ролі у мовній підготовці фахівця [7; 11; 15].

Виходимо з того, що педагогічна технологія навчання є системною категорією, орієнтованою на дидактичне застосування наукових знань, підходів до організації освітнього процесу з урахуванням емпіричних інновацій, спрямованих на отримання високих освітніх результатів [31]. Структурними

компонентами педагогічної технології навчання як системи є: цілі та результати запланованого навчання; зміст освіти; методи навчання; форми організації навчального процесу; навчальні посібники; засоби діагностики та контролю результатів навчання; суб'єктами освітнього процесу є викладачі та студенти.

Загалом нині технологія педагогічного навчання постає як технологічний проєкт – алгоритм дії викладача та студентів, що містить основу будь-яких необхідних ситуативно-дидактичних специфікацій у вигляді «спроєктованої» дидактичної моделі, яка може бути реалізована на практиці [19].

Зважаючи на різноманітність педагогічних технологій, доступних для навчання іноземних мов, класифікуючи їх, ми можемо зрозуміти багаторівневий і широкий розподіл обсягу родового поняття «педагогічні технології» на підвиди.

Насамперед, ми виділяємо такі чотири основні типи педагогічних технологій: викладання та навчання, а також технології партнерської взаємодії в системі «викладач – студент – група» та інструментальні технології, засновані на використанні ТЗН як засобу створення іншомовного комунікативного середовища. Далі ми наведемо їх характеристики.

Інструментальні технології навчання іноземних мов – це система розроблення та застосування спеціальних дидактичних засобів, заснована на методиці викладання іноземних мов та спрямована на досягнення освітніх цілей під час підготовки студентів немовних спеціальностей. За результатами досліджень П. Сердюкова ми включаємо такі взаємопов'язані компоненти, як: 1) безкомп'ютерні технології використання ТЗН; 2) комп'ютерні технології навчання; 3) телекомунікаційні технології, засновані на застосуванні телекомунікаційних засобів та мереж [27]. Інтернет-, веб- (web-learning / web-based learning) та хмарні технології є особливим класом інструментальних технологій. Їхня значущість полягає як у можливості використання онлайн-сервісів для вивчення іноземної мови, так і в роботі з автентичними культурними матеріалами [34]. Педагогічні технології навчання, побудовані на інформації в мережі Інтернет іноземними мовами, сприяють найбільш ефективному формуванню всіх видів комунікативної компетентності іноземною мовою у студентів, дозволяють використовувати мову як засіб реального спілкування. Крім того, додатково розвивається інформаційна компетентність студентів немовних спеціальностей, уміння організовувати спілкування на основі інтересів в усній та письмовій формах. Зрозуміло, що робота з автентичними джерелами передбачає рівень сформованості іншомовної комунікативної компетентності студентів не нижчою за середню. При цьому від викладача вимагається вміння організувати таку діяльність студентів на технологічній основі [6; 38].

Зазначимо, що характерною рисою освітнього процесу є його бінарний характер, тобто поєднання в ньому педагогічної та навчальної діяльності. Відповідно, педагогічні технології навчання орієнтовані на управління навчальною діяльністю студентів. Тому з-поміж них можна назвати такі педагогічні технології: проєктування освітніх цілей, формування навчальної діяльності студентів, встановлення зворотнього зв'язку, коригування навчальної діяльності [28]. До цього додамо технологію оцінювання наявних в арсеналі педагога педагогічних технологій, що передбачає їх класифікацію, аналіз характеристик, критеріїв вибору та зіставлення з цілями і завданнями освітнього процесу.

Під час пошуку доцільних педагогічних технологій навчання виходимо зі своєрідності вивчення іноземних мов у немовних закладах вищої освіти. Вона полягає в тому, що студентів, перш за все, навчають не основ мовознавства, а мовлення безпосередньо, предметом якого є виражена думка. Тому необхідні педагогічні технології навчання, які стимулюють студента самостійно мислити, розмірковувати, аргументувати та висловлюватися в усній чи письмовій формі [28]. Це технології таксації цілей учіння, продуктивні технології, самоорганізації самостійної навчальної діяльності, самоорганізації позааудиторної роботи, портфоліо.

Під час вивчення іноземних мов велике значення має співпраця викладача та студентів, що сприяє організації комунікативної взаємодії та активній мовній практиці. Технології взаємодії партнерів у системі «викладач-студент-група» забезпечують спілкування, що враховує інтереси його учасників, їх мотиви, емоції, потреби, ступінь володіння іноземною мовою та цінність кожного. Побудова партнерських відносин у процесі вивчення іноземних мов не лише створює позитивний психологічний клімат, а й сприяє швидшому вирішенню професійних завдань [30]. До таких технологій належать: тести, інтерактивні, групові, ігрові заняття, тренінги, рефлексії, технології розвитку критичного мислення, кейс-стаді, дистанційне навчання, порівняльні технології [28].

Опрацювання технологій навчання іноземних мов завжди спирається на розроблені моделі й відбувається в межах певного підходу до організації навчальної діяльності. Серед підходів до навчання іноземної мови виділимо такі: особистісно орієнтований, особистісно активний, діяльнісний, комунікативний, діялісно-комунікативний, індивідуальний, конструктивістський, ігровий, проєктний та ін. Огляд педагогічного досвіду навчання іноземних мов переконує, що найбільше визнання набувають технології, побудовані на основі комунікативно-орієнтованого підходу, вперше науково та методологічно

обґрунтованого Ю. Пассовим. Мається на увазі побудова такого технологічного проекту, в якому навчання являє собою модель реального спілкування іноземною мовою, а не його штучну копію [19]. Комунікативний підхід у сучасній методиці навчання іноземних мов визначено як найбільш плідний, оскільки забезпечує як ефективне оволодіння студентами іноземною мовою, і включення студента в активну навчальну позицію, при якій той, хто навчається розглядається як людина, яка думає, відчуває, розуміє і хоче виразити себе. Тому побудова змісту комунікативно орієнтованих технологій у навчанні іноземної мови базується на засадах: мовної, культурно-тематичної спрямованості, функціональної, особистісної спрямованості та колективного характеру організації освітнього процесу [10].

На основі комунікативно орієнтованого підходу, особливо комунікативного методу, було розроблено багато технологій вивчення іноземної мови. Сучасні інноваційні підходи до навчання (у тому числі технологічний підхід) можна поділити на два основні типи, які відповідають репродуктивній та проблемній спрямованості освітнього процесу. Таким чином, вивчені нами педагогічні технології навчання можна поділити на модернізаційні та трансформаційні технології у викладанні іноземних мов студентам немовних спеціальностей.

Технології модернізації перетворюють та удосконалюють освітній процес у рамках його традиційної репродуктивної спрямованості. Тобто прикладні технології спрямовані, перш за все, на формування знань та способів дії за певною моделлю і орієнтовані на високоефективне навчання, на репродуктивному рівні. Такі технології можна поєднати у свого роду технології повного засвоєння знань. Без таких технологій (технологій навчання, тьюторського заняття, роботи з текстами, піснями, аудіювання, тренінгові технології навчання тощо) неможливо досягти базового рівня володіння мовою [19].

При цьому набуття студентами досвіду творчої мовної діяльності, розвиток ціннісних орієнтацій, виховання іншомовної комунікативної культури можливе за допомогою застосування педагогічних технологій, які модернізують традиційний освітній процес та спрямовані на забезпечення його дослідницького характеру. До списку трансформаційних технологій слід включити такі: ігрові, проєктні, дистанційні, інтерактивні технології критичного мислення, веб-технології. Ці технології зазвичай особистісно-орієнтовані, оскільки спрямовані на особистість студента і його професійний розвиток [28].

Робота над класифікацією педагогічних технологій навчання мови *за формою організації освітньої діяльності студентів* поділяється на аудиторну, позакласну та самостійну роботу, а також бачимо серед них такі технології, як організація навчального заняття, факультативу, спецкурсу, тренінг-курсу, клубної роботи, дистанційного навчання.

За рівнем використання або за вертикальним рівнем реалізації педагогічних технологій розрізняємо:

– метатехнології – загальнопедагогічні технології, що сприяють оптимізації освітнього процесу у ЗВО. До цього рівня належать ті, які сприяють зміні структури та змісту освіти (проблемні, інтенсивні, модульні); враховують внутрішні запити та потреби студентів (розвиваючі, диференційовані), змінюють способи діяльності у навчанні (контекстні, навчальні, ігрові) ;

– промислові макротехнології – спеціально розроблені освітні комплекси для вивчення іноземних мов по всьому світу -Success, Total English, Oxford New English, Oxford English Result, Cambridge;

– модульні локальні технології сприяють вирішенню часткових завдань щодо організації комунікативної діяльності студентів із застосуванням іноземних мов. Серед них досить розвинені у педагогічній практиці та типові для немовних ЗВО освітні технології, методологія, навчання та факультативна діяльність – технології клубної роботи. До цього рівня педагогічних технологій належать також проєктні технології, технології веб-пошуку та технології тематичного дослідження;

– мікротехнології вирішують обмежені оперативні завдання іншомовного спілкування у дидактичній сфері процесу освіти, тобто покращують та інтенсифікують окремі сторони навчальної роботи. Насамперед до них належать: ігрові, тестові, інтерактивні технології, технології організації групової роботи, розвитку критичного мислення [19].

Застосування кількох вищезгаданих компонентів з метою поетапного вивчення певної теми з іноземної мови називаються мультимедійним навчальним комплексом (МНК).

Основою створення мультимедійного освітнього комплексу є навчальна програма з певної дисципліни. Зазвичай створення такого комплексу з іноземних мов для студентів-нефілологів є творчою діяльністю викладача або групи викладачів відповідної кафедри. Такий комплекс поєднує всі переваги сучасних комп'ютерних технологій і дає можливість постійно оновлювати навчальні матеріали завдяки мережі Інтернет, що виводить процес навчання на якісно новий рівень. Використання МНК у процесі викладання іноземної мови в закладах вищої освіти на немовних факультетах рекомендується для подачі нового та закріплення пройденого матеріалу, перевірки знань, а також як засіб емоційного розвантаження.

Під час розроблення структури МНК можна базуватися на тому, що технологія формування будь-

яких педагогічних умінь охоплює такі етапи (класифікація за О. Острянською):

1) мотиваційно-пізнавальний (усвідомлення мети дії та пошук способів її здійснення).

2) тренувально-виконавчий (використання отриманих знань про метод виконання дії, але у чітко визначених постійних ситуаціях).

3) Рефлексійно-творчий (креативне використання набутих навичок у змінних ситуаціях) [24].

Залежно від етапів навчання виділяють такі рівні сформованості навичок (за О. Абдуліною):

1. репродуктивний;

2. репродуктивно-продуктивний;

3. продуктивно-творчий;

4. творчий.

На наш погляд, справжній творчий рівень формування умінь може бути досягнутий лише у процесі подальшої самостійної професійної діяльності. У рамках цього МНК ми ставимо за мету сформувати професійні навички на репродуктивному, репродуктивно-продуктивному та продуктивно-творчому рівні з використанням ІКТ.

Як зазначають учені, теоретичною основою побудови технології використання МНК є проектування навчальної інформації викладачем ЗВО, засноване на поєднанні технологічного та комунікативного підходів.

Використання мультимедійних навчальних комплексів при викладанні іноземної мови на немовних спеціальностях дало можливість знайти нові підходи до розробки навчальних матеріалів, можливість розвивати та впровадити педагогічні, методичні, дидактичні та психологічні принципи. Впровадження інноваційних технологій у процес навчання іноземної мови на немовних спеціальностях дозволяє підвищити якість освіти, розвивати пізнавальну активність студентів, їх самостійність у вивченні, пошуку, підборі та обробці інформації [26].

Висновки (з перспективами подальших розвідок із напрямку). Найновіші методи вивчення іноземних мов дають змогу вирішувати завдання пізнавального, комунікативного та навчального характеру, зокрема, розвивати комунікативні навички та здобувати необхідний досвід, допомагати встановлювати емоційний контакт з іншими студентами, а також навчити їх злагоджено працювати у команді з урахуванням думки інших учасників дискусії.

Аналізуючи наукову літературу та педагогічну періодику, можна зустріти численні спроби класифікації педагогічних технологій. Зокрема, узагальнюючи наявне різноманіття, можна запропонувати класифікацію, засновану на 15 найбільш суттєвих аспектах та характеристиках: рівень використання, філософська основа, методологічний підхід, провідний фактор розвитку особистості, наукова концепція передачі та засвоєння досвіду, орієнтація на особистісні сфери та структури особистості, характер змісту та структури, основний вид соціально-педагогічної діяльності, тип управління освітнім процесом, домінуючі методи, організаційні форми, навчальні засоби, підходи та рекомендації стосовно педагогічної взаємодії, напрямок модернізації, категорія педагогічних об'єктів.

Науковці також класифікують технології за суттєвими та інструментальними властивостями через: цільову орієнтацію, організацію навчання, змістовні особливості, орієнтацію на особистісні структури (знання, уміння, вміння; систему розумових дій; естетико-моральну систему; систему механізмів самоврядування; практичну систему, а також програмно-методичне забезпечення її реалізації в конкретних умовах освітнього процесу (навчальні плани, програми, методичні посібники, дидактичні матеріали, наочно-технічні засоби, діагностичні засоби) для розвитку педагогічних засобів, технологій як наукової дисципліни, проте для реальної практики під час навчання більш суттєвим є створення методичних вказівок щодо застосування педагогічних технологій навчання іноземної мови студентів немовних спеціальностей.

Отже, провідним класом педагогічних технологій навчання іноземних мов студентів немовних спеціальностей є комунікативно орієнтовані технології. Це технологічний проект та система, що відповідає його послідовній реалізації, при якій навчання відбувається як модель реального спілкування із застосуванням іноземних мов. Комунікативно орієнтовані технології навчання іноземних мов у вищій освіті можна охарактеризувати за структурою (предмети освітнього процесу, заплановані цілі та результати навчання, зміст навчання, методи та форми організації навчального процесу, засоби навчання, діагностика та моніторинг стану результатів навчання) і функціональні компоненти – концептуальні, змістові та процедурні; що класифікуються за темами управління освітнім процесом, місцем в організації освітнього процесу та за методичним підходом.

Подальші дослідження можуть бути пов'язані з розробленням засобів реалізації та впровадження вищезазначених технологій навчання іноземних мов відповідно до особливостей професійної підготовки студентів немовних спеціальностей.

Список використаної літератури

1. Акімова О. В. Деякі підходи до визначення поняття творчої особистості. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Педагогіка і психологія*. 2002. Вип. 7. С. 202–205.
2. Акімова О. В. Деякі шляхи оволодіння педагогічною творчістю. *Молодь і ринок*. 2003. № 4 (6). С. 33–37.
3. Акімова О. В. Основні напрями експериментального вивчення творчого мислення. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Педагогіка і психологія*. 2007. Вип. 19. С. 124–130.
4. Акімова О. В. Формування творчого мислення в процесі рішення розумових задач. *Психолого-педагогічні проблеми сільської школи* : зб. наук. праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини. 2007. Вип. 19. С. 144–150.
5. Белкін І. В., Гонтарук Я. В., Трапаїдзе С. М. Культурна етика ділового спілкування як основа взаємодії між основними учасниками на ринку. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2022. № 36. С. 45–49.
6. Биконя О. П. Модель організації дистанційного навчання курсантів економічних спеціальностей англійської мови. *Вісник університету імені Альфреда Нобеля. Серія «Педагогіка і психологія»*. 2020. № 2 (20). С. 132–139.
7. Волошина О. В. Професійно-орієнтована підготовка студентів в аграрних закладах вищої освіти у процесі вивченні іноземної мови. *Наука і техніка сьогодні*. 2024. Вип. 2 (30). С. 507–531.
8. Гін А. Безкровна атака. *Технологія проведення навчальної діяльності*. 2000. № 8. С. 7–11.
9. Годованець Н. І., Леган В. П. Короткий огляд інтерактивних методів навчання іноземної мови. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Педагогіка. Соціальна робота»*. 2017. № 1. С. 60–62.
10. Гришкова Р. О. Методика навчання англійської мови за професійним спрямуванням студентів нефілологічних спеціальностей : навч. посіб. Миколаїв : ЧДУ ім. Петра Могили, 2015. 220 с.
11. Гуревич Р. С. Інформатизація освіти – важливий чинник розвитку суспільства XXI століття. *Modern Information Technologies and Innovation Methodologies of Education in Professional Training Methodology Theory Experience Problems*. 2016. Вип. 47. С. 5–10.
12. Довгополова Г. Г., Решитько А. Д. Використання смарт-технологій у навчанні іноземних мов студентів немовних спеціальностей. *Наукові записки. Серія: Філологічні науки*. 2024. Вип. 1(208). С. 143–148.
13. Дудікова Л. В. Сучасні підходи викладання іноземних мов на нефілологічних спеціальностях вищих навчальних закладів. *Збірник наукових праць Хмельницького інституту соціальних технологій Університету «Україна»*. 2012. № 6. С. 59–61.
14. Закон України «Про вищу освіту». *Педагогіка і психологія професійної освіти*. 2000. №1. С.9–52.
15. Кондратюк А. Л. Реалізація системи і педагогічних умов формування інтеркультурних комунікативних умінь. *Наукові записки НДУ. Серія: Психолого-педагогічні науки*. 2013. Вип. 5. С. 68–71.
16. Кондратюк А. Л., Малик В. М. Застосування інноваційних освітніх технологій при викладанні іноземної мови для здобувачів вищої освіти. *Молодь і ринок*. 2024. № 5 (225). С. 54–60.
17. Кочубей Н. Характеристика інтерактивного навчання англійського діалогічного мовлення молодших школярів. *Теоретичні питання культури, освіти та виховання*. 2010. Вип. 42. С. 133–139.
18. Кравець Р. А. Проблемне навчання як метод формування творчого мислення студентів. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Педагогіка і психологія*. 2009. № 28. С. 192–194.
19. Куц М. О. Технологічні підходи в навчанні іноземних мов студентів економічних спеціальностей. *Вісник університету імені Альфреда Нобеля. Серія: Педагогіка і психологія. Педагогічні науки*. 2021. № 1 (21). С. 172–177.
20. Малик В. М. Іноземна мова як інструмент виховання іншомовної комунікативної культури. *Молодь і ринок*. 2023. № 11–12 (219–220). С. 115–120.
21. Малик В. М. Формування іншомовної комунікативної культури у студентів аграрних ЗВО. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: педагогіка і психологія*. 2022. Випуск 72. С. 59–67.
22. Ніколаєнко С. Забезпечення якості вищої освіти – важлива умова інноваційного розвитку держави і суспільства. *Освіта України*. 2007. № 16–17. С. 4.
23. Онучак Л. В. Інтерактивні методи навчання іноземних мов студентів немовних спеціальностей. *Збірник наукових праць. Педагогічні науки*. 2023. Вип. 102. С. 68–75.
24. Остряньська О. А. Логіко-теоретичний аналіз сучасного стану дослідження проблеми комплексних педагогічних умінь. *Збірник наукових праць: Вісник Полтавського державного педагогічного університету ім. В.Г. Короленка. Серія «Педагогічні науки»*. 1999. Вип. 3 (7). С. 201–207.
25. Свириденко І., Кравець О. Використання мультимедійного комплексу при вивченні іноземної мови на нефілологічних факультетах ЗВО. URL: <https://is.gd/BGDRyB> (дата звернення: 08.07.2024).
26. Сердюков П. І. Теоретичні основи навчання іноземних мов у мовному вузі з використанням інформаційних технологій : автореф. дис. ... д-ра пед. Наук : 13.00.02. Київ, 1997. 32 с.
27. Стрельников В. Ю. Педагогічні основи забезпечення особистого і професійного розвитку студентів засобами інноваційних технологій навчання. Полтава : РВВ ПУСКУ, 2002. Кн. 2. 230 с.
28. Стрельникова О. В. Інтерактивні методи викладання англійської мови на неспеціальних факультетах ВНЗ. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. 2009. № 11. С. 568–576.

29. Пометун О., Пироженко Л. Сучасний урок: Інтерактивні технології навчання. Київ : А.С.К., 2004. 192 с.
30. Янкович О. І. Освітні технології в історії вищої педагогічної освіти України (1957–2008): монографія / за ред. В.М. Чайки. Тернопіль : Підручники і посібники, 2008. 320 с.
31. Ярошук Л. Г. Педагогічні технології навчання предметів гуманітарного циклу учнів гімназії: дис. ... канд. пед. наук : 13.00.09. Луцьк, 2008. 208 с.
32. Blood R. The Weblog Handbook: Practical Advice on Creating and Maintaining Your Blog. Cambridge, Mass, 2002. 144 p.
33. Dill M. A Tool to improve student achievement in math: An interactive whiteboard. Ashland University, 2008. 77 p.
34. The students' brainwork intensification via the computer visualization of study materials / O. Lavrentieva etc. *Proceedings of the 7th Workshop on Cloud Technologies in Education (CTE 2019)*. 2019. Vol. 2643. P. 185–209.
35. Min K., Siegel C. Integration of smart board technology and effective teaching. *Manager's Journal on School Educational Technology*. 2011. 7 (1). P. 38–47.
36. Philips B.D. Role–playing games in the English as a Foreign Language Classroom. Taipei : Crane Publishing Ltd., 1994. 729 p.
37. SMART Technologies. Interactive whiteboards and learning. URL: <http://downloads01.smarttech.com/media/research/> (дата звернення: 08.07.2024).
38. Tarnopolsky O., Volkova N., Kozhushko S. Sustained English lingua– cultural education: a solution for Ukraine. *The International Conference on Sustainable Futures: Environmental, Technological, Social and Economic Matters (ICSF 2020)*. 2020. Vol. 166.

MODERN TECHNOLOGIES OF TEACHING FOREIGN LANGUAGES IN NON–LINGUISTIC SPECIALTIES

Malyk Valentyna

Lecturer of Foreign Languages of the Department of Ukrainian and Foreign Languages
Vinnytsia National Agrarian University

Introduction. Taking into account the processes of globalization, which are characterized by the integration of world standards and significant changes in all spheres of public welfare: economy, politics, culture, law and education, this article is devoted to the consideration of modern technologies of teaching foreign languages in institutions of higher education in non– linguistic specialties. The effectiveness of foreign language acquisition by students of non–linguistic majors requires the presence of the following main components of communication: interactive, communicative and perceptive. The use of interactive forms of learning during the study of foreign languages by students of non–linguistic specialties will be effective only if the content of the educational process will have practical significance in the future professional activity of the students.

Purpose. The article aims to analyse the specifics of the use of modern foreign language teaching technologies when working with students of non– linguistic specialties of higher education institutions.

Methods. Taking into account the specifics of the research object, we relied mainly on theoretical methods of pedagogical research (synthesis, analysis, deduction, induction, classification, comparison, specification, generalisation, abstraction).

Results. The author draws attention to the fact that it is with the help of interactive technologies that active interaction of students is carried out when learning a foreign language, which is an advantage of interactive methods compared to traditional teaching methods. It was determined that the construction of the educational process should be focused on: the development of students' adequate level of thinking, the ability to defend their own position, to be critical, first of all, to themselves. It is noted that such interactive learning methods as heuristic conversations, presentations, role– playing games, brainstorming, competitions with practical tasks and their subsequent discussion, discussions, drawing up business plans, projects, as well as organizing creative events with the involvement of English– speaking specialists are most often used.

Originality. Scientific literature and pedagogical periodicals were analyzed, a classification based on the most essential aspects and characteristics of foreign language proficiency was analyzed, summarized and given: level of use, philosophical basis, methodological approach, leading factor of personality development, scientific concept of transfer and assimilation of experience, orientation to personal spheres and structures personalities, the nature of the content and structure, the main type of socio– pedagogical activity, the type of management of the educational process, dominant methods, organizational forms, educational tools, approaches and recommendations regarding pedagogical interaction, the direction of modernization, the category of pedagogical objects. Modern technologies of teaching foreign languages in non–linguistic specialties are characterized.

Conclusion. Analysis of the dynamics of changes in demand on the labor market in Ukraine and the world showed that every year the requirements are increasing not only for professional knowledge and skills, but also for the level of foreign language proficiency, especially English. It has been proven that the introduction and

successful use of new technical means in the educational process is closely related and directly depends on the training of students, therefore, great efforts are needed to create programs that demonstrate the advantages of using ICT in the process of student education in higher education institutions. Further research may be related to the development of means of implementation and implementation of the aforementioned foreign language learning technologies in accordance with the specifics of the professional training of students of non-linguistic majors.

Key words: an educational space, SMART-education, a foreign language, a foreign language communicative culture, creative thinking, interactive learning, students of non-linguistic specialties.

References

1. Akimova, O. V. (2002). Deiaki pidkhody do vyznachennia poniattia tvorchoi osobystosti [Some approaches to defining the concept of a creative personality]. *Naukovi zapysky Vinnytskoho derzhavnogo pedahohichnoho universytetu imeni Mykhaila Kotsiubynskoho – Scientific notes of Mykhailo Kotsyubynskiy Vinnytsia State Pedagogical University*, 7, 202–205. [in Ukrainian].
2. Akimova, O. V. (2003). Deiaki shliakhy ovolodinnia pedahohichnoiu tvorchistiu [Some ways to master pedagogical creativity]. *Molod i rynek – Youth and the market*, 4 (6), 33–37. [in Ukrainian].
3. Akimova, O. V. (2007). Osnovni napriamy eksperymentalnoho vyvchennia tvorchoho myslennia [Main directions of experimental study of creative thinking]. *Naukovi zapysky Vinnytskoho derzhavnogo pedahohichnoho universytetu imeni Mykhaila Kotsiubynskoho – Scientific notes of Mykhailo Kotsyubynskiy Vinnytsia State Pedagogical University*, 19, 124–130. [in Ukrainian].
4. Akimova, O. V. (2007). Formuvannia tvorchoho myslennia v protsesi rishennia rozumovykh zadach [Formation of creative thinking in the process of solving mental problems]. *Psykhologo– pedahohichni problemy silskoi shkoly – Psychological – pedagogical problems of the rural school*, 19, 144–150. [in Ukrainian].
5. Bielkin, I.V., Hontaruk, Ya.V., & Trapaidze, S.M. (2022). Kulturna etyka dilovoho spilkuвання yak osnova vzaємodii mizh osnovnyimi uchastykamy na rynku [Cultural ethics of business communication as a basis of interaction between the main participants in the market]. *Skhidna Yevropa: ekonomika, biznes ta upravlinnia – Eastern Europe: economy, business and management*, 36, 45–49. [in Ukrainian].
6. Bykonja, O.P. (2020). Model orhanizatsii dystantsiinoho navchannia kursantiv ekonomichnykh spetsialnosti anhliiskoi movy [The model of the organization of distance education of cadets of economic specialties of the English language]. *Visnyk universytetu imeni Alfreda Nobelia – Bulletin of Alfred Nobel University*, 2 (20), 132–139. [in Ukrainian].
7. Voloshyna, O.V. (2024). Profesiino– orientovana pidhotovka studentiv v ahrarnykh zakladakh vyshchoi osvity u protsesi vyvchennia inozemnoi movy [Professionally oriented training of students in agricultural institutions of higher education in the process of learning a foreign language]. *Nauka i tekhnika sohodni – Science and technology today*, 2(30), 507–531. [in Ukrainian].
8. Hin, A. (2000). Bezkrivna ataka [Bloodless attack]. *Tekhnolohiia provedennia navchalnoi diialnosti – Technology of conducting educational activities*, 8, 7–11. [in Ukrainian].
9. Hodovanets, N.I., & Lehan, V.P. (2017). Korotkyi ohliad interaktyvnykh metodiv navchannia inozemnoi movy [A brief overview of interactive methods of foreign language learning]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu – Scientific Bulletin of the Uzhhorod National University*, 1, 60–62. [in Ukrainian].
10. Hryshkova, R.O. (2015). *Metodyka navchannia anhliiskoi movy za profesiinym spriamuvanniam studentiv nefilolohichnykh spetsialnosti [Methods of teaching English according to the professional direction of students of non-philology majors]* : navch. posib. Mykolaiv: ChDU im. Petra Mohyly. [in Ukrainian].
11. Hurevych, R.S. (2016). Informatyzatsiia osvity – vazhlyvyi chynnyk rozvytku suspilstva XXI stolittia [Informatization of education is an important factor in the development of society in the 21st century]. *Modern Information Technologies and Innovation Methodologies of Education in Professional Training Methodology Theory Experience Problems*, 47, 5–10. [in Ukrainian].
12. Dovhopolova, H.H., & Reshytko, A.D. (2024). Vykorystannia smart–tekhnolohii u navchanni inozemnykh mov studentiv nemovnykh spetsialnosti [The use of smart technologies in teaching foreign languages to students of non-linguistic majors]. *Naukovi zapysky. Serii: Filolohichni nauky – Scientific notes. Series: Philological sciences*, 1(208), 143–148. [in Ukrainian].
13. Dudikova, L.V. (2012). Suchasni pidkhody vykladannia inozemnykh mov na nefilolohichnykh spetsialnostiakh vyshchykh navchalnykh zakladiv [Modern approaches to teaching foreign languages in non-philological specialties of higher educational institutions]. *Zbirnyk naukovykh prats Khmelnytskoho instytutu sotsialnykh tekhnolohii Universytetu «Ukraina» – Collection of scientific works of the Khmelnytskyi Institute of Social Technologies of the University «Ukraine»*, 6, 59–61. [in Ukrainian].
14. Zakon Ukrainy «Pro vyshchu osvitu» [Law of Ukraine «On Higher Education»]. (2000). *Pedahohika i psykholohiia profesiinoy osvity – Pedagogy and psychology of professional education*, 1, 9–52. [in Ukrainian].
15. Kondratiuk, A. L. (2013). Realizatsiia systemy i pedahohichnykh umov formuvannia interkulturnykh komunikativnykh umin [Implementation of the system and pedagogical conditions for the formation of intercultural communication skills]. *Naukovi zapysky NDU. Serii: Psykhologo– pedahohichni nauky – Scientific notes of NSU. Series: Psychological and pedagogical sciences*, 5, 68–71. [in Ukrainian].
16. Kondratiuk, A.L., & Malyk, V.M. (2024). Zastosuvannia innovatsiinykh osvitnikh tekhnolohii pry vykladanni inozemnoi movy dlia zdobuvachiv vyshchoi osvity [Application of innovative educational technologies in teaching a foreign language for students of higher education]. *Molod i rynek – Youth and the market*, 5 (225), 54–60. [in Ukrainian].

17. Kochubei, N. (2010). Kharakterystyka interaktyvnoho navchannia anhliiskoho dialohichnoho movlennia molodshykh shkoliariv [Characteristics of interactive teaching of English dialogic speech of younger schoolchildren]. *Teoretychni pytannia kultury, osvity ta vykhovannia – Theoretical issues of culture, education and upbringing*, 42, 133–139. [in Ukrainian].
18. Kravets, R.A. (2009). Problemne navchannia yak metod formuvannia tvorchoho myslennia studentiv [Problem-based learning as a method of forming students' creative thinking]. *Naukovi zapysky Vinnytskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Mykhaila Kotsiubynskoho – Scientific notes of Mykhailo Kotsyubynskiy Vinnytsia State Pedagogical University*, 28, 192–194. [in Ukrainian].
19. Kuts, M.O. (2021). Tekhnolohichni pidkhody v navchanni inozemnykh mov studentiv ekonomichnykh spetsialnostei [Technological approaches in teaching foreign languages to students of economic specialties]. *Visnyk universytetu imeni Alfreda Nobelja – Bulletin of Alfred Nobel University*, 1 (21), 172–177. [in Ukrainian].
20. Malyk, V.M. (2023). Inozemna mova yak instrument vykhovannia inshomovnoi komunikatyvnoi kultury [A foreign language as a tool for education of foreign language communicative culture]. *Molod i rynek – Youth and market*, 11–12 (219–220), 115–120. [in Ukrainian].
21. Malyk, V.M. (2022). Formuvannia inshomovnoi komunikatyvnoi kultury u studentiv ahrarnykh ZVO [Formation of foreign language communicative culture among students of agricultural higher education institutions]. *Naukovi zapysky Vinnytskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Mykhaila Kotsiubynskoho – Scientific notes of Mykhailo Kotsyubynskiy Vinnytsia State Pedagogical University*, 72, 59–67. [in Ukrainian].
22. Nikolaienko, S. (2007). Zabezpechennia yakosti vyshchoi osvity–vazhlyva umova innovatsiinoho rozvytku derzhavy i suspilstva [Ensuring the quality of higher education is an important condition for the innovative development of the state and society]. *Osvita Ukrainy – Education of Ukraine*, 16–17, 4. [in Ukrainian].
23. Onuchak, L.V. (2023). Interaktyvni metody navchannia inozemnykh mov studentiv nemovnykh spetsialnostei [Interactive methods of teaching foreign languages to students of non-linguistic majors]. *Pedahohichni nauky – Pedagogical sciences*, 102, 68–75. [in Ukrainian].
24. Ostrianska, O.A. (1999). Lohiko–teoretychnyi analiz suchasnoho stanu doslidzhennia problemy kompleksnykh pedahohichnykh umin [Logical–theoretical analysis of the current state of research on the problem of complex pedagogical skills]. *Visnyk Poltavskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu im. V.H. Korolenka – Bulletin of the Poltava State Pedagogical University named after V.G. Korolenko*, 3(7), 201–207. [in Ukrainian].
25. Svyrydenko, I., & Kravets, O. Vykorystannia multymediinoho kompleksu pry vyvchenni inozemnoi movy na nefilolohichnykh fakultetakh ZVO [The use of a multimedia complex in the study of a foreign language at non-philological faculties of higher education institutions]. Retrieved from: <https://is.gd/BGDRyB> [in Ukrainian].
26. Serdiukov, P.I. (1997). Teoretychni osnovy navchannia inozemnykh mov u movnomu vuzi z vykorystanniam informatsiinykh tekhnolohii [Theoretical foundations of teaching foreign languages in a language university using information technologies]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Kyiv. [in Ukrainian].
27. Strelnikov, V.Iu. (2002). Pedahohichni osnovy zabezpechennia osobystoho i profesiinoho rozvytku studentiv zasobamy innovatsiinykh tekhnolohii navchannia [Pedagogical foundations of ensuring personal and professional development of students by means of innovative learning technologies]. Poltava: RVV PUSKU. [in Ukrainian].
28. Strelnikova, O.V. (2009). Interaktyvni metody vykladannia anhliiskoi movy na nespetsialnykh fakultetakh VNZ [Interactive methods of teaching English at non-specialized faculties of universities]. *Naukovi zapysky Natsionalnoho universytetu «Ostrozka akademiia» – Scientific notes of the National University «Ostroh Academy»*, 11, 568–576. [in Ukrainian].
29. Pometun, O., & Pyrozhenko, L. (2004). Suchasnyi urok: interaktyvni tekhnolohii navchannia [Modern lesson: interactive learning technologies]. Kyiv: A.S.K. [in Ukrainian].
30. Yankovych, O.I. (2008). *Osvitni tekhnolohii v istorii vyshchoi pedahohichnoi osvity Ukrainy (1957–2008) [Educational technologies in the history of higher pedagogical education of Ukraine (1957–2008)]: monohrafiia*. Ternopil: Pidruchnyky i posibnyky. [in Ukrainian].
31. Yaroshchuk, L.H. (2008). Pedahohichni tekhnolohii navchannia predmetiv humanitarnoho tsykladu uchniv himnazii [Pedagogical technologies for teaching subjects of the humanitarian cycle for gymnasium students]. *Doctor's thesis*. Lutsk. [in Ukrainian].
32. Blood, R. (2002). *The Weblog Handbook: Practical Advice on Creating and Maintaining Your Blog*. Cambridge, Mass [in English].
33. Dill, M. (2008). *A Tool to improve student achievement in math: An interactive whiteboard*. Ashland University [in English].
34. Lavrentieva, O., Ivanova, H., & Eivas, L., et al. (2019). The students' brainwork intensification via the computer visualization of study materials. *Proceedings of the 7th Workshop on Cloud Technologies in Education*, 2643, 185–209. [in English].
35. Min, K., & Siegel, C. (2011). Integration of smart board technology and effective teaching. *Manager's Journal on School Educational Technology*, 7(1), 38–47. [in English].
36. Philips, B.D. (1994). *Role-playing games in the English as a Foreign Language Classroom*. Taipei : Crane Publishing Ltd. [in English].
37. SMART Technologies. Interactive whiteboards and learning. URL: <http://downloads01.smarttech.com/media/research/> [in English].
38. Tarnopolsky, O., Volkova, N., & Kozhushko, S. (2020). Sustained English lingua–cultural education: a solution for Ukraine. *The International Conference on Sustainable Futures: Environmental, Technological, Social and Economic Matters (ICSF 2020)*, 166. [in English].